



Waterschap  
**Rivierenland**

**Crisisplan  
van  
Waterschap Rivierenland**

Opgesteld door:  
Vastgesteld door:  
Vastgesteld op:  
Status:

dhr. drs. E.F.M. Janssen  
college van dijkgraaf en heemraden Waterschap Rivierenland  
7 september 2021  
definitieve versie

**Inhoud****Bladzijde**

1	Inleiding.....	3
1.1	Kader.....	3
1.2	Uitgangspunten.....	3
1.3	Afbakening.....	4
1.4	Leeswijzer.....	4
2	Risicoanalyse.....	5
2.1	Beheergebied.....	5
2.2	Risico's.....	5
2.3	Uitvoeringsdocumenten.....	7
3	Crisisorganisatie en werkwijze.....	9
3.1	Hoofdstructuur.....	9
3.2	Fasering.....	9
3.3	Melding, alarmering en opschaling.....	10
3.4	Afschaling.....	11
3.5	Nafase.....	12
3.6	Crisisteams, rollen en taken.....	12
3.7	Werkwijze.....	15
3.8	Crisiscommunicatie.....	17
3.9	Bijzonder bevoegdheden.....	18
4	Netwerk.....	19
4.1	Algemene en functionele keten.....	19
4.2	De relatie met de GRIP-fasering.....	19
4.3	De liaisons in de veiligheidsregio's.....	20
4.4	Informeren, waarschuwen en alarmeren.....	21
5	Borging.....	22
5.1	Het zorgsysteem.....	22
5.2	Borging.....	24
6	Gerelateerde documenten.....	25

# 1 Inleiding

## 1.1 Kader

Waterschap Rivierenland is beheerder van waterstaatswerken met de volgende missie en visie:

- Missie. *Waterschap Rivierenland zorgt voor veilige dijken en een evenwichtig watersysteem;*
- Visie. *Het werk van Waterschap Rivierenland raakt alle mensen in het rivierengebied. Om wonen en werken in dit gebied, nu en in de toekomst, mogelijk te maken zorgen wij voor een optimale uitvoering van onze taken op het gebied van waterveiligheid, watersysteem en waterketen.*

Er zijn omstandigheden die het functioneren van waterstaatswerken ernstig in gevaar brengen. Dat zijn zogeheten watergerelateerde crises. Het waterschap treedt op bij crises om de schadelijke gevolgen te voorkomen of te beperken. Dat is crisisbestrijding. Artikel 5.29 van de Waterwet verplicht het dagelijks bestuur van het waterschap om een plan vast te stellen waarin staat hoe het waterschap crises bestrijdt.

Dit crisisplan biedt een kader voor het optreden van Waterschap Rivierenland bij crises. Het doel van dit plan is tweeledig:

1. Op hoofdlijnen vastleggen hoe het waterschap zich organiseert en optreedt bij crises;
2. Betrokken medewerkers, bestuurders en netwerkpartners daarover informeren.

Het crisisplan is bestemd voor de leden van de crisisorganisatie en de netwerkpartners.

Bij het opstellen van dit crisisplan is rekening gehouden met de crisisplannen van de betrokken veiligheidsregio's, de crisisplannen van andere betrokken waterbeheerders en relevante landelijke planvorming.

## 1.2 Uitgangspunten

Voor de crisisorganisatie van Waterschap Rivierenland gelden de volgende uitgangspunten:

- De crisisorganisatie is een afspiegeling van de reguliere organisatie. De teams van de crisisorganisatie representeren de hiërarchische niveaus van het waterschap;
- Bij een crisis kantelt de organisatie en worden, afhankelijk van de ernst en omvang, een of meer delen van de crisisorganisatie actief. Dit heet opschalen;
- Na opschaling heeft de crisisbestrijding prioriteit boven de normale werkzaamheden;
- Binnen de crisisorganisatie is sprake van eenhoofdige leiding. Bij dilemma's beslist het hoofd van het betreffende of hoogst opgeschaalde team;
- Medewerkers van Waterschap Rivierenland zijn verplicht om deel te nemen aan de crisisorganisatie;
- De rollen in de crisisorganisatie sluiten zoveel mogelijk aan op de reguliere functies;
- Voor de continuïteit is er een meervoudige bezetting van teams en rollen.

Uitgangspunten voor de crisisbestrijding zijn:

- De crisisbestrijding bouwt voort op de dagelijkse praktijk. De activiteiten van de leden van de crisisorganisatie liggen in het verlengde van hun dagelijkse werkzaamheden, evenals hun contacten met netwerkpartners;
- Bij de crisisbestrijding ligt de focus van het waterschap op het goede functioneren van de beheerde waterstaatswerken, direct of indirect via ondersteunende processen;

- Veiligheidsregio's zijn belast met het voorbereiden op en het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing en daardoor de belangrijkste netwerkpartner van het waterschap;
- Er is een scheiding tussen uitvoering en beleid. Medewerkers in het veld bestrijden crises met acties en middelen, medewerkers op kantoor bedenken en organiseren oplossingen voor knelpunten;
- Het beeld over de crisisbestrijding bij het publiek is van invloed op het imago van het waterschap. Het doel van crisiscommunicatie is snel en efficiënt voorzien in de maatschappelijke informatiebehoefte door het geven van relevante informatie over, handelingsperspectief voor en betekenis aan de crisis;
- Als een veiligheidsregio de regie heeft, verzorgt die de crisiscommunicatie voor publiek en media en levert Waterschap Rivierenland daaraan een inhoudelijke bijdrage.

### **1.3 Afbakening**

Dit plan gaat over het bestrijden van watergerelateerde en niet-watergerelateerde crises die het waterschap raken. Dit plan betreft niet het bestrijden van crises en rampen in het algemeen. Een crisis is een situatie waarin een vitaal belang van de samenleving wordt aangetast. Een ramp is een zwaar ongeval of andere gebeurtenis waarbij het leven en de gezondheid van veel personen, het milieu of grote materiële belangen in ernstige mate zijn geschaad of worden bedreigd. Veiligheidsregio's en gemeenten zijn daar verantwoordelijk voor. Indien bij een watergerelateerde crisis de vitale belangen, het leven en de gezondheid van personen, het milieu of grote materiële belangen in het geding zijn, waarschuwt of alarmeert het waterschap de veiligheidsregio.

Dit plan betreft ook niet het bestrijden van incidenten. Incidenten voor het waterschap zijn ongewenste gebeurtenissen die de medewerkers van het waterschap binnen het reguliere bedrijfsvoering oplossen. Hierbij is het niet nodig om een beroep te doen op de crisisorganisatie. Incidenten die zich mogelijk tot een crisis ontwikkelen, zijn potentiële crises. De aanpak daarvan staat wel in dit plan.

Als overheidsorganisatie kan het waterschap ook te maken krijgen met andere crises die het functioneren van het waterschap bedreigen. De aanpak daarvan staat in het *Crisisbestrijdingsplan niet-watergerelateerd*.

### **1.4 Leeswijzer**

In dit plan is het begrip crisis gebruikt in de brede betekenis van het woord. Het omvat alles tussen een gevaarlijke toestand en een aantasting van vitale belangen van de samenleving. Het vervangt daarmee de begrippen calamiteit en ramp.

In hoofdstuk twee staan de taken en daaruit voortvloeiende risico's op crises beschreven. Het derde hoofdstuk bevat een beschrijving van de crisisorganisatie en werkwijze. Hoofdstuk vier gaat over de samenwerking met netwerkpartners. Het vijfde hoofdstuk gaat in op de het zorgsysteem en de borging van crisisbeheersing. Het laatste hoofdstuk bevat een overzicht van gerelateerde documenten.

## 2 Risicoanalyse

### 2.1 Beheergebied

Het beheergebied van Waterschap Rivierenland ligt tussen de grote rivieren Rijn en Maas en loopt vanaf de grens met Duitsland tot aan de rivier De Noord. Het is 191.600 hectare groot. Er wonen 1.025.000 mensen. In dat gebied heeft het waterschap de volgende drie taken:

- Waterkering, het keren van rivierwater met dijken en kunstwerken;
- Watersysteem, zorgen voor voldoende water en voor schoon water;
- Waterketen, zorgen voor het zuiveren van afvalwater.

Daartoe beheert WSRL de volgende objecten:

- 504 km primaire keringen, 363 km regionale keringen, 176 overige keringen en 97 coupures;
- 4.521 km A-watgangen, 15.848 km B- en C-watgangen, 252 poldergemalen en 2.184 stuwen;
- 28 zuiveringsinstallaties, 205 rioolgemalen en 644 km persleiding.

De voor het waterschap relevante risico's hebben veelal betrekking op deze objecten.

### 2.2 Risico's

Een risico is de kans dat een gevaar optreedt maal het effect dat een opgetreden gevaar heeft. Het waterschap is beheerder van waterstaatswerken. Dat zijn oppervlaktewateren, bergingsgebieden, waterkeringen of ondersteunende kunstwerken. Het waterschap beheert ook zuiveringstechnische werken. Voor het waterschap zijn relevante risico's alle omstandigheden die de goede staat en het functioneren van waterstaatswerken of zuiveringstechnische werken aantasten of bedreigen. Dat zijn de zogeheten watergerelateerde risico's.

**Tabel met watergerelateerde risico's van Waterschap Rivierenland**

Risico	Oorzaken	Kans op opschalen per jaar	Effect
Falende primaire waterkering	Hoge rivierafvoeren	Extreem 1/100 Dreigend 1/50 Waakzaam 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Overstroming van dijkeringen met meerdere meters water</li> <li>• Mogelijk honderden dodelijke slachtoffers</li> <li>• Mogelijk miljarden euro's schade</li> </ul>
	Stormvloed vanuit zee	Extreem 1/50 Dreigend 1/20 Waakzaam 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Gedeeltelijke overstroming van een dijkering met enkele meters water</li> <li>• Mogelijk tientallen dodelijke slachtoffers</li> <li>• Mogelijk honderden miljoenen euro's schade</li> </ul>
Falende regionale keringen	Hoge waterstanden in de boezems	Norm 1/100 Dreigend 1/20 Waakzaam 1/10	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Overstroming lagergelegen gebieden met meerdere decimeters water</li> <li>• Mogelijk ernstige hinder voor bewoners</li> <li>• Mogelijk tientallen miljoenen euro's schade</li> </ul>
Falend watersysteem	Wateroverlast door extreme neerslag	Normen: 1/10 gras 1/25 akkers 1/50 tuinbouw	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Overstroming meerdere lagergelegen gebieden met enkele decimeters water</li> <li>• Mogelijk ernstige hinder voor bewoners</li> </ul>

Risico	Oorzaken	Kans op opschalen per jaar	Effect
		1/100 bebouw Dreigend 1/5 Waakzaam 1/2	<ul style="list-style-type: none"> <li>Mogelijk tientallen miljoenen euro's schade</li> </ul>
	Wateroverlast door uitvallen gemaal of achterstallig onderhoud (maaieren en baggeren)	Schatting 1/10	<ul style="list-style-type: none"> <li>Overstroming bemalingsgebied met enkele decimeters water</li> <li>Mogelijk hinder voor bewoners</li> <li>Mogelijk tonnen euro's schade</li> </ul>
	Watertekort door een langdurige periode van weinig neerslag in combinatie met extreem lage rivierwaterstanden, hoge temperaturen en een grote watervraag.	Schatting 1/3	<ul style="list-style-type: none"> <li>Schade aan regionale keringen door uitdroging</li> <li>Ecologische schade door verzilting en verdroging van natuurgebieden</li> <li>Hinder voor bewoners door vervuild oppervlaktewater</li> <li>Economische schade aan landbouw door gebrek aan beregeningswater</li> </ul>
Verontreiniging van oppervlaktewater	Lozingen van chemicaliën, woekerende biologische agentia, nucleaire ongevallen, vervuild bluswater, ongevallen met gevaarlijke stoffen, riool overstorten	Schatting 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>Doorgaans beperkte aantasting van een ecosysteem</li> <li>Mogelijk aantasting van hele ecosystemen</li> <li>Mogelijk hinderlijk voor bewoners</li> <li>Mogelijk schadelijk voor de volksgezondheid</li> <li>Mogelijk tonnen tot miljoenen euro's schade</li> </ul>
	Lozing van ongezuiverd rioolwater door een technisch- of toxische verstoring in de afvalwaterketen	Schatting 2	<ul style="list-style-type: none"> <li>Aantasting van ecosysteem door ongezuiverd rioolwater</li> <li>Mogelijk hinderlijk voor bewoners, bedrijven en gemeenten</li> <li>Mogelijk schadelijk voor de volksgezondheid</li> <li>Mogelijk tonnen euro's schade</li> </ul>

## Toelichting:

- De wettelijke normen voor hoge rivierafvoer en stormvloed zijn risiconormen en niet geschikt om de kans op opschalen te duiden. De hier genoemde kans is gebaseerd op het voorkomen van hoge waterstanden en de ervaringen daarmee van de afgelopen 30 jaar.
- De normen voor de boezemkades (IPO-klasse III) en wateroverlast (NBW) zijn gebaseerd op de kans op een overstroming of wateroverlast in extreme situaties.
- Bij de overige risico's is de kans van optreden geschat op basis van opgedane ervaringen in de afgelopen jaren.
- Bij de effecten zijn ergst denkbare effecten omschreven met de gevolgen in het effectgebied, slachtoffers en financiële schade.

Naast de watergerelateerde risico's, heeft Waterschap Rivierenland ook van doen met andere risico's die de bedrijfscontinuïteit, het imago en/of de veiligheid van medewerkers in gevaar brengen. Het waterschap heeft zich voorbereid op de volgende niet-watergerelateerde risico's:

- Mediacrisis;
- Terrorisme;
- Cybercrime;
- Datalekken;
- Dierziekten;
- Schade aan statisch archief;
- Uitval personeel (inclusief met pandemie als oorzaak);
- Uitval elektra en/of ICT.

In onderstaande risicodiagram zijn alle risico's gegroepeerd naar kans en effect.

**Tabel risicodiagram**

<b>Effect</b>	<b>Catastrofaal</b>			Hoge rivierafvoer		
	<b>Zeer ernstig</b>			Stormvloed <i>Terrorisme</i>		
	<b>Ernstig</b>	Nucleaire verontreiniging		Hoge boezem waterstand <i>Cybercrime</i>	Wateroverlast door neerslag Watertekort <i>Uitval elektra/ICT</i> <i>Uitval personeel</i>	
	<b>Aanzienlijk</b>			Wateroverlast door falend kunstwerk <i>Dierziekten</i>		Lozing chemicaliën Woekerende biologische agentia
	<b>Beperkt</b>		<i>Schade aan archief</i>	<i>Mediacrisis</i>	<i>Datalekken</i>	Lozing ongezuiverd rioolwater
		<b>Zeer onwaarschijnlijk</b>	<b>Onwaarschijnlijk</b>	<b>Mogelijk</b>	<b>Waarschijnlijk</b>	<b>Zeer waarschijnlijk</b>
<b>Kans</b>						

Toelichting:

- Het effect is geschat op basis van de verwachte fysieke schade, economische schade en de gevolgen voor de mensen, variërend van hinder tot dodelijke slachtoffers.
- De kans is de frequentie waarmee de betreffende risico's naar verwachting optreden en lopen van enkele malen per jaar tot eens in de honderd jaar.

### 2.3 Uitvoeringsdocumenten

Voor het bestrijden van de risico's zijn crisisbestrijdingsplannen opgesteld. Daarin staan de risico's concreet beschreven, de bestrijdingsmaatregelen uitgewerkt en de specifieke netwerkpartners genoemd. Er zijn de volgende crisisbestrijdingsplannen:

- *Hoogwater* (hoge rivierwaterstanden of stormvloeden vanuit zee);

- *Wateroverlast en regionale keringen* (wateroverlast door neerslag, falende kunstwerken of falende regionale keringen);
- *Watertekort* (weinig neerslag, hoge temperaturen, lage waterstanden en grote watervraag);
- *Waterkwaliteit* (chemische, biologische of nucleaire verontreiniging van oppervlaktewater);
- *Zuiveringstechnische werken* (falende rioolwaterzuiveringen, rioolgemalen of persleidingen);
- *Niet watergerelateerd* (mediacrisis, terrorisme, cybercrime, datalekken, dierziekten, statisch archief, uitval personeel, uitval elektra en/of ICT).



### 3 Crisisorganisatie en werkwijze

#### 3.1 Hoofdstructuur

De crisisorganisatie bestaat uit rollen en teams. Een deel van de crisisorganisatie is buiten in het veld actief, een ander deel is op kantoor actief en een laatste deel is bij de netwerkpartners actief.

De medewerkers in het veld:

- Bekijken wat er aan de hand is en informeren het kantoor daarover;
- Bestrijden de crisis met concrete acties en de inzet van middelen.

De medewerkers op het kantoor:

- Beslissen over de knelpunten in de bestrijding die het veld zelf niet kan oplossen;
- Informeren interne en externe betrokken personen en instanties over de crisis.

Medewerkers bij de netwerkpartners:

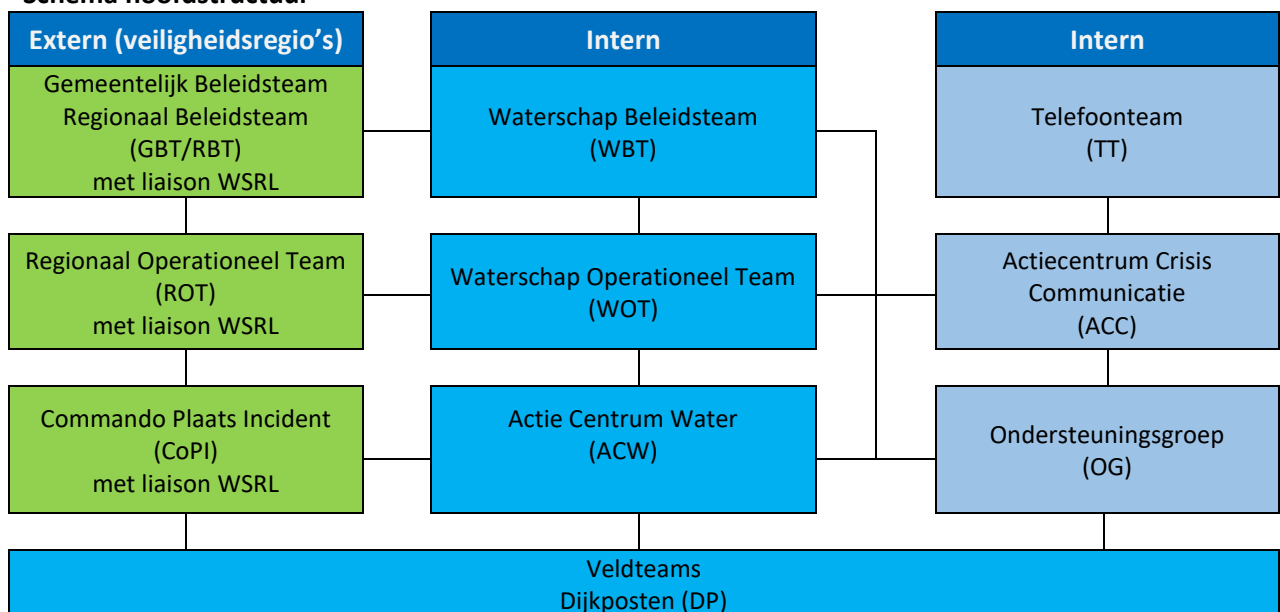
- Wisselen informatie uit tussen het waterschap en de netwerkpartner;
- Maken afspraken of nemen besluiten over de samenwerking bij de bestrijding, inclusief de crisiscommunicatie daarover.

Het informeren en beslissen op kantoor gebeurt op de volgende drie niveaus:

- Operationeel niveau over de acties en middelen, waartoe het hoofd ACW bevoegd is;
- Tactisch niveau over te nemen maatregelen en beoogde effecten, waartoe de WOL bevoegd is;
- Strategisch niveau over de belangen die spelen, waartoe de voorzitter van het WBT bevoegd is.

In onderstaand schema staat de hoofdstructuur met de interne en externe teams.

#### Schema hoofdstructuur



#### 3.2 Fasering

Crisis verschillen in aard en omvang. De organisatie die een crisis bestrijdt, past zich daarop aan. Dit gebeurt gefaseerd en heet opschaling. Bij opschaling verandert het aantal ingezette teams of rollen en wijzigt de aansturing. Hiervoor hanteert het waterschap de landelijk afgesproken uniforme

fasering voor waterbeheerders. De fasen heten coördinatiefasen en zijn gebaseerd op de behoefte aan coördinatie. De coördinatiebehoefte is afhankelijk van vier criteria:

1. Het dreigingsniveau, de impact van de crisis bij de bron en in het effectgebied;
2. De bestuurlijke betrokkenheid, voor afstemming met partners en gebruik van de bijzondere bevoegdheden;
3. De financiële gevolgen, de geschatte kosten van de ontstane schade en voor de bestrijding;
4. De crisiscommunicatie en media-aandacht, om te informeren en beantwoorden van persvragen.

**Tabel met coördinatiefasen en opschalingscriteria**

Fase	Actieve teams en rollen	Dreigingsniveau	Bestuurlijke betrokkenheid	Indicatie van de schade	Crisiscommunicatie en media
Geen	Veld	Incident af te handelen binnen de dagelijkse routine	Geen	Geen of geringe schade	Geen
1	Veld ACW Liaison CoPI	Crisis met beperkte impact op de omgeving	Geen	Schade tot € 0,1 miljoen	Intern en eventueel extern communiceren
2	Veld ACW WOT Liaison CoPI Liaison ROT	Crisis met grote impact op de omgeving	Wordt geïnformeerd over de crisis	Schade tot € 1 miljoen	Intern en extern communiceren
3	Veld ACW WOT WBT Liaison CoPI Liaison ROT Liaison GBT	Crisis met zeer grote impact en bedreigend voor mens en milieu	Lokale bestuurlijke coördinatie	Schade tot € 10 miljoen	Intern communiceren en externe communicatie lokaal afstemmen
4	Veld ACW WOT WBT Liaisons CoPI Liaisons ROT Liaisons RBT	Crisis bedreiging voor openbare orde en veiligheid	Regionale bestuurlijke coördinatie	Schade meer dan € 10 miljoen	Intern communiceren en externe communicatie regionaal afstemmen

In de crisisbestrijdingsplannen staan indicatoren voor het dreigingsniveau van de verschillende coördinatiefasen. Die indicatoren zijn richtinggevend maar niet bepalend voor het opschalingsniveau. Daarvoor wegen de andere criteria voor de coördinatiebehoefte ook mee.

### **3.3 Melding, alarmering en opschaling**

Iedere crisis begint met een melding van een incident, een storing of een waarschuwing. Binnen kantoortijd komen deze meldingen binnen bij de betreffende afdeling. Buiten kantoortijd komen de meldingen binnen bij de wachtdienstorganisatie, waaronder de meldkamer van Waterschap Rivierenland. Het betreft de volgende soorten meldingen:

- Waarschuwingen voor extreme neerslag van enkele weerinstituten;
- Waarschuwingen voor hoge rivierwaterstanden en stormvloeden van Rijkswaterstaat;
- Storingen van de technische installaties;

- Signaleringen van te hoge of te lage waterstanden in het watersysteem;
- Klachten en meldingen over waterkwaliteit of waterkwantiteit van burgers of andere overheden;
- Meldingen van de meldkamers van veiligheidsregio's over incidenten en rampen waarbij het waterschap betrokken is.

Een behandelend medewerker van het waterschap verifieert de melding. Indien de situatie niet binnen de reguliere bedrijfsvoering is af te handelen, informeert deze medewerker de teamleider. Als de teamleider vermoedt dat het om een potentiële crisis gaat, neemt de teamleider contact op met het betreffende afdelingshoofd (binnen kantoor tijd) of de wachtdienst hoofd ACW (buiten kantoor tijd) om in overleg te bepalen of het een potentiële crisis is. Is het een potentiële crisis, dan geeft de teamleider opdracht aan een informatiecoördinator Melding om de melding in het crisismanagement systeem te verwerken en de crisisorganisatie daarover te informeren. Het afdelingshoofd informeert dan de secretaris-directeur. Het afdelingshoofd informeert ook het dagelijks bestuur en de directieraad over elke potentiële crisis. De secretaris-directeur en het afdelingshoofd beoordelen de situatie aan de hand van de opschalingscriteria en besluiten zo nodig om op te schalen naar een bepaalde coördinatiefase. Op het moment van opschalen wijkt het waterschap af van de reguliere bedrijfsvoering en treedt de crisisorganisatie in werking. De hoofden van de te activeren teams roepen de teamleden op. Dit heet organisatorisch opschalen. Daarnaast vindt ook informatieve opschaling plaats. Daarbij informeert het hoofd van het hoogste opgeschaalde team de hoofden van teams die pas in de volgende fase actief worden, zodat die op de hoogte zijn van de situatie en bij verdere opschaling snel actief kunnen worden.

De doorgeeftijd van acute crisis aan het afdelingshoofd is vijftien minuten. De tijd voor de informatiecoördinator Melding voor het verwerken van de melding in het crisismanagementsysteem bedraagt dertig minuten. De opkomsttijd voor het ACW bedraagt bij een crisis met waterkwaliteit één uur, met zuiveringen twee uren, met wateroverlast drie uren en met stormvloed vier uren. Voor het WOT is de minimale opkomsttijd de tijd van het ACW, plus één uur. Voor het WBT is de minimale opkomsttijd de tijd van het WOT, plus één uur. De opkomsttijden van het WOT en WBT kunnen afwijken vanwege het probleemgestuurd vergaderen (zie paragraaf 3.7), waarbij een team pas bijeenkomen als er een besluit nodig is. Voor de overige crises zijn geen opkomsttijden van toepassing. De liaisons houden zich zoveel mogelijk aan de opkomsttijden van de veiligheidsregio's.

De volledige procedures voor melding en voor opschaling staat in de *Procedure melding en alarmering* en in de *Procedure op- en afschaling*.

### **3.4 Afschaling**

Het afschalen gebeurt net als het opschalen op basis van de coördinatiebehoefte. Als de coördinatiebehoefte voor het hoogst opgeschaalde team vervalst, kan het hoofd van dat team besluiten om af te schalen naar een lagere coördinatiefase. Hiervan is sprake als:

- De dreiging is verminderd maar nog niet is opgeheven. De situatie in het veld is nog niet volledig beheerst, maar vraagt naar verwachting niet meer om besluiten van het dan hoogst opgeschaalde team;
- De bestuurlijke betrokkenheid is verminderd of niet meer nodig;
- De verdere verwachte schade en te maken kosten vallen binnen de bevoegdheden van het hoofd van een lager team;
- De crisiscommunicatie kan plaatsvinden zonder inbreng van het dan hoogst opgeschaalde team.

Indien de dreiging is weggenomen en de situatie in het veld beheerst, kan volledig worden afgeschaald. Dan vervalst de bestuurlijke betrokkenheid bij de bestrijding. Dan zijn er geen extra kosten meer te verwachten voor de bestrijding, maar uiteraard nog wel voor het herstellen van de

schade. Er is ook geen noodzaak meer om over de crisis te communiceren, maar uiteraard nog wel over het herstel via de reguliere communicatie.

### **3.5 Nafase**

De nafase is het traject dat het waterschap doorloopt om na een crisis terug te keren naar de reguliere bedrijfsvoering en om die situatie te verbeteren. In de nafase handelt het waterschap de gevolgen van de crisis af. Om de crisis af te ronden, voert het waterschap de volgende vier activiteiten uit:

- Het herstel van de schade aan de waterstaatswerken;
- De persoonlijke nazorg voor medewerkers die zijn blootgesteld aan schokkende gebeurtenissen. De Arbodienst van het waterschap verzorgt traumaopvang voor deze medewerkers. De preventiemedewerker van het waterschap is hiervoor het aanspreekpunt;
- Het evalueren van het optreden van de crisisorganisatie. De adviseurs crisisbeheersing stellen een evaluatierapportage op met leerpunten voor de crisisorganisatie;
- Juridisch afhandelen van de crisis door juristen van het waterschap. Dit omvat het bepalen van de schuldvraag, het verhalen van de schade, het behandelen van schadeclaims, het voeren van bestuursrechtelijke en strafrechtelijke procedures.

Er kunnen zich echter ook crises voordoen, waarvan de afhandeling een dusdanige omvang of impact krijgt, dat het niet meer binnen de reguliere bedrijfsvoering is uit te voeren. Indien het niet goed mogelijk is om deze vier activiteiten binnen de reguliere bedrijfsvoering uit te voeren, kan het hoofd van het hoogst opschaalde team (tegelijk met het besluit om af te schalen) besluiten om de directieraad te adviseren tot het instellen van een nafase. Als de directieraad het advies overneemt, komt er een opdrachtgever en een opdrachtnemer voor het projectmatig uitvoeren van de openstaande activiteiten.

De uitwerking van deze fase is vastgelegd in het *Plan voor de Nafase*.

### **3.6 Crisisteams, rollen en taken**

De crisisteams zijn samengesteld uit meerdere rollen. Iedere rol heeft bepaalde taken. Door samen te werken in een team vervullen de leden alle noodzakelijke taken van het betreffende team. De rollen zijn gegroepeerd in rolcategorieën. De samenhang tussen de rolcategorieën is als volgt:

- Beslissers nemen besluiten over te nemen maatregelen op basis van verkregen adviezen en hun beslissingsbevoegdheden;
- Adviseurs geven adviezen over te nemen maatregelen aan de beslissers op basis van hun expertise, de verkregen informatie over de situatie, aangevuld met gegevens over de beheerde objecten, het beleid van het waterschap en/of relevante wet- en regelgeving.
- Informatieverwerkers verzamelen, analyseren en beschrijven alle relevante feiten en knelpunten over de situatie, ontsluiten deze informatie en presenteren deze informatie aan de adviseurs en de beslissers;
- Uitvoerders geven uitvoering aan de maatregelen waartoe is besloten en rapporteren over de effecten van die maatregelen;
- Ondersteuners ontzorgen de beslissers, adviseurs, informatieverwerkers, uitvoerders en vertegenwoordigers zodat die zich volledig op hun taken kunnen concentreren;
- Vertegenwoordigers stemmen feiten, knelpunten, maatregelen en hulpvragen af met netwerkpartners om de noodzakelijke samenwerking tot stand te brengen.

De samenhang tussen de teams in de crisisorganisatie is als volgt:

- Veldteams (dijkposten) zijn actief in het bron- en effectgebied, monitoren de situatie, voeren acties uit met inzet van middelen en leggen knelpunten voor aan het ACW;
- Het ACW analyseert de knelpunten van de veldteams, neemt operationele besluiten en adviseert het WOT over tactische besluiten;
- Het WOT neemt tactische besluiten en adviseert het WBT over strategische besluiten.
- Het WBT neemt strategische besluiten;
- Het ACC adviseert het ACW, WOT of WBT over de crisiscommunicatie en voert deze communicatie uit;
- De OG faciliteert alle teams van de crisisorganisatie;
- Het TT voert de mondelinge publieksvoorlichting naar burgers uit.

In onderstaande tabel staat uit welke rollen elk team is samengesteld

**Tabel met de rollen per team**

Team	Rollen	
Veldteam	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hoofd Veld</li> <li>• Informatiecoördinator (ICO) veld</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Veldmedewerker</li> </ul>
Dijkpost	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hoofd Dijkpost</li> <li>• ICO Dijkpost</li> <li>• Wachtcommandant</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dijkwacht</li> <li>• Toezichthouder aannemer</li> </ul>
ACW	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hoofd ACW</li> <li>• ICO Kantoor</li> <li>• ICO Netwerk ACW</li> <li>• Geografisch Plotter</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Deskundige (kering, kwantiteit kwaliteit, zuiveringen)</li> <li>• Deskundige (ecologie, hydrologie, rioleringen, installaties)</li> <li>• Adviseurs (communicatie, juridisch, crisisbeheersing)</li> </ul>
WOT	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Waterschap Operationeel Leider (WOL)</li> <li>• Lid WOT/WBT</li> <li>• ICO Kantoor</li> <li>• Geografisch Plotter</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hoofd ACW</li> <li>• Hoofd OG</li> <li>• Adviseurs (communicatie, juridisch, crisisbeheersing)</li> </ul>
WBT	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Voorzitter WBT</li> <li>• Lid WOT/WBT</li> <li>• ICO Kantoor</li> <li>• Geografisch Plotter</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• WOL</li> <li>• Adviseurs (communicatie, juridisch, crisisbeheersing)</li> </ul>
ACC	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hoofd ACC</li> <li>• Strategisch Adviseur</li> <li>• Coördinator Omgeving</li> <li>• Coördinator Pers</li> <li>• Coördinator Publiek</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Coördinator Intern</li> <li>• Coördinator Social media</li> <li>• Redacteur Publiek</li> <li>• Redacteur Omgeving</li> <li>• Intermediair Communicatie</li> </ul>
OG	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Hoofd OG</li> <li>• Lid BDV</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lid IDT</li> </ul>
TT	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Coördinator Telefoonteam</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lid Telefoonteam</li> </ul>
Overig	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Liaison CoPI</li> <li>• Liaison ROT</li> <li>• Liaison R(G)BT</li> <li>• ICO Netwerk</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vertegenwoordiger RDO</li> <li>• ICO Melding</li> <li>• Applicatiebeheer LCMS</li> </ul>

Iedere rol behoort tot een bepaalde rolcategorie en heeft specifieke taken. Een overzicht daarvan staat in de volgende tabel.

**Tabel met de taken per rol**

Rolcategorie	Rol	Taken
Beslissers	Hoofd Veld of Dijkpost	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Coördineert de bestrijding in het veld</li> <li>• Meldt feiten en acties aan het hoofd ACW</li> <li>• Besluit over routinematige acties</li> <li>• Stemt af met netwerkpartners in het veld</li> </ul>
	Hoofd ACW	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Leidt het ACW</li> <li>• Neemt operationele besluiten</li> <li>• Adviseert over tactische vragen in het WOT</li> <li>• Vraagt besluiten over de tactiek in het WOT</li> <li>• Stemt af met partners op operationeel niveau</li> </ul>
	WOL	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Leidt het WOT</li> <li>• Neemt besluiten over de tactiek</li> <li>• Adviseert over de strategie in het WBT</li> <li>• Vraagt besluiten over de strategie in het WBT</li> <li>• Stemt af met partners op tactisch niveau</li> </ul>
	Voorzitter WBT	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Leidt het WBT</li> <li>• Neemt besluiten over de strategie</li> <li>• Stemt af met bestuurders van netwerkpartners</li> <li>• Is woordvoerder van het waterschap</li> </ul>
Adviseurs	Lid WOT/WBT	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Geeft adviezen over de tactiek of strategie</li> <li>• Stemt af met partners op tactisch of strategisch niveau</li> </ul>
	Deskundigen (diverse)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Duidt de informatie uit het veld</li> <li>• Geeft adviezen over bestrijdingsmaatregelen</li> <li>• Werken scenario's uit over mogelijke ontwikkelingen met een tijdlijn</li> </ul>
	Communicatieadviseur	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Adviseert over crisiscommunicatie</li> <li>• Stemt af met ACC</li> </ul>
	Jurist	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Adviseert over juridische aspecten</li> </ul>
	Adviseur crisisbeheersing	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Neemt waar bij de teams ACW, WOT en WBT</li> <li>• Adviseert over processen, procedures, instructies</li> </ul>
Informatieverwerkers	ICO Melding	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Verzorgt informatie bij start van de (potentiële) crisis</li> <li>• Informeert betrokkenen dat de (potentiële) crisis er is</li> <li>• Ondersteunt teamleiders BEO, TIN en VTH met informatie bij de start van de crisis</li> </ul>
	ICO Veld, ICO Dijkpost	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Verzorgt informatie in het veld</li> <li>• Presenteert waterbeeld in het veld</li> <li>• Ondersteunt hoofd veld (dijkpost) met informatie</li> </ul>
	ICO Kantoor	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Verzorgt informatie op kantoor</li> <li>• Presenteert waterbeeld in ACW, WOT en WBT</li> <li>• Ondersteunt hoofd ACW, WOL en voorzitter WBT met informatie</li> </ul>
	ICO Netwerk ACW	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Stemt af met informatiecoördinator netwerk</li> <li>• Maakt een netwerkanalyse</li> </ul>

Rolcategorie	Rol	Taken
	Geografisch Plotter	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Maakt de kaart van het bron- en effectgebied</li> <li>• Visualiseert maatregelen en metingen op de kaart</li> </ul>
Uitvoerders	Veldmedewerkers en Dijkwachten	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bekijkt de crisis in het veld</li> <li>• Verzamelt feiten over de crisis</li> <li>• Voert bestrijdingsmaatregelen uit</li> </ul>
	Wachtcommandanten	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Meldt feiten en maatregelen aan het hoofd dijkpost</li> <li>• Coördineert eenvoudige bestrijdingsmaatregelen</li> <li>• Stuurt uitvoerende aannemers aan</li> </ul>
	Toezichthouder aannemer	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Coördineert omvangrijke bestrijdingsmaatregelen</li> <li>• Stuurt uitvoerende aannemers aan</li> </ul>
	Hoofd ACC	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Stuurt het ACC aan</li> <li>• Coördineert de crisiscommunicatie</li> </ul>
	Coördinator in het ACC	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Zorgt voor de interne communicatie</li> <li>• Zorgt voor de externe communicatie</li> <li>• Zorgt voor de omgevingsanalyse</li> <li>• Stemt crisiscommunicatie af met netwerkpartners</li> </ul>
	Coördinator Telefoonteam	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Stuurt telefoonteam aan</li> <li>• Stemt af met het ACC</li> </ul>
	Lid Telefoonteam	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Beantwoordt vragen van burgers</li> <li>• Registreert onbeantwoorde vragen van burgers</li> </ul>
Ondersteuners	Hoofd OG	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Inventariseert behoefte aan facilitaire diensten</li> <li>• Stuurt de OG aan</li> </ul>
	Lid OG	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Adviseert over de ondersteuning</li> <li>• Verzorgt de uitvoering van de ondersteuning</li> </ul>
	Intermediair Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Handelt onbeantwoordbare vragen van burgers af</li> <li>• Verzorgt de verbinding tussen het ACC en het TT</li> </ul>
	Redacteur Publiek	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ondersteunt de coördinator publiek</li> </ul>
	Redacteur Omgeving	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ondersteunt de coördinator omgeving</li> </ul>
	Applicatiebeheer LCMS	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ondersteunt LCMS gebruikers</li> </ul>
Vertegenwoordigers	Liaison CoPI, ROT, R(G)BT	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vertegenwoordigt WSRL bij netwerkpartners in de teams CoPI, ROT, GBT of RBT</li> <li>• Neemt zo nodig namens WSRL besluiten in het CoPI, ROT, GBT of RBT</li> </ul>
	Vertegenwoordiger RDO	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vertegenwoordigt WSRL in een Regionale Droogte Overleg</li> <li>• Wisselt informatie uit tussen het RDO en WSRL</li> </ul>
	ICO Netwerk	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ondersteunt liaisons in ROT, GBT of RBT</li> <li>• Verzorgt de informatie bij de netwerkpartners</li> <li>• Neemt bij afwezigheid plaats liaison in</li> </ul>

### 3.7 Werkwijze

De crisisorganisatie werkt netcentrisch. Bij netcentrisch werken gaat het om het real-time delen van gekwalificeerde informatie ten behoeve van coördinatie en besluitvorming zowel intern als extern. Informatieverwerkers (voor melding, veld, kantoor en netwerk) verzorgen die informatie. Adviseurs zetten die informatie om in adviezen. Daarbij gebruiken ze een crisismanagement systeem.

Medewerkers in het veld draaien diensten van acht of twaalf uur. De medewerkers blijven tijdens een crisis bevoegd om alle werkzaamheden uit te voeren, die ze onder normale omstandigheden ook uitvoeren. Het hoofd ACW wijst een hoofd Veld aan voor de besluitvorming, de coördinatie in het veld en de afstemming met het ACW. Het hoofd ACW wijst tevens een ICO Veld aan voor het verwerken van de informatie in het crisismanagement systeem.

De rollen in de teams ACW, WOT, WBT, ACC, OG en TT zijn er minimaal in een driedubbele bezetting. Bij langdurige crisis draaien de teams diensten van twaalf uur. Dan volstaat een dubbele bezetting en is er één reserve. De bezetting is ruim genoeg om continu door te kunnen werken. De OG maakt hiervoor zo nodig een bezettingsschema. Bij verhindering zorgt elke deelnemer zelf voor een vervanger.

De teams hebben een vaste samenstelling, maar de hoofden van de teams kunnen andere medewerkers, bestuurders of partners aan het team toevoegen. Zo is bijvoorbeeld bij een crisis die raakt aan het welzijn van de medewerkers de betrokkenheid van de medezeggenschap nodig. De teams ACW, WOT, WBT, OG, ACC en TT werken vanuit het Waterschap Coördinatie Centrum (WCC) op de vleugels 1F, 1D en 1E in het kantoor van WSRL te Tiel. Daar zijn ruimten en faciliteiten voor het verwerken van informatie en voor het vergaderen. Verder zijn daar verbindingsmiddelen aanwezig voor de communicatie met het veld en met de netwerkpartners.

Er is een ACW Waterkeringen voor crises met de primaire- en regionale keringen. Er is een ACW Watersysteem & Waterketen voor crises met waterkwantiteit, waterkwaliteit en zuiveringen. Voor niet-watergerelateerde crises wordt afhankelijk van de crisis een maatwerk ACW samengesteld. Indien de twee ACW'en tegelijk actief zijn, vindt onderlinge afstemming plaats in het WOT. De WOL kan besluiten beide actieve ACW'en samen te voegen en wijst dan één hoofd ACW aan.

Bij crisis met opschaling naar coördinatiefase 2 of hoger, kan de WOL besluiten om met een gecombineerd ACW-WOT te werken. Bij spoedeisende besluitvorming levert dat tijdswinst op. Het gecombineerde team voert de taken uit van zowel het ACW als van het WOT. Bij crisis vanaf coördinatiefase 3 kan de dijkgraaf in overleg met de WOL besluiten om met een gecombineerd WOT-WBT te werken. Ook dit kan tijdswinst opleveren.

De teams ACW, WOT en WBT vergaderen probleemgestuurd, dat wil zeggen dat het team pas gaat vergaderen als er een knelpunt is waarover het team een besluit moet nemen. Het hoofd van het team bepaald of een vergadering nodig is. De teams vergaderen volgens de BOB-structuur. BOB betekent beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming. Een team vormt zich een beeld over de crisis op basis van de feiten, verwachtingen en genomen maatregelen, de informatiecoördinator kantoor presenteert dit beeld. Een team vormt zich een oordeel over de situatie door knelpunten en mogelijke oplossingen te benoemen. De deskundigen en adviseurs bereiden die oordeelsvorming voor. De besluitvorming voert een team uit door actiepunten voor zichzelf te formuleren en beslispunten voor hogere teams. Het ACW voert de beeldvorming uit tijdens de voorbereiding op de vergadering in het ACW en de oordeelsvorming en besluitvorming in de vergadering. WOT en WBT krijgen het beeld over de crisis aangereikt door de informatiecoördinator kantoor en richten zich op de oordeelsvorming en besluitvorming.

De uitkomsten van de beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming leggen de informatiecoördinatoren, deskundigen, adviseurs en plotters vast in een crisismanagement systeem. De informatiecoördinator kantoor vat deze informatie samen in het waterbeeld en legt dat eveneens vast in het crisismanagementsysteem. De overige leden van de crisisorganisatie en enkele netwerkpartners lezen de informatie in het crisismanagement systeem. De informatiecoördinator netwerk verspreidt het waterbeeld naar de overige netwerkpartners.



De crises waarmee het waterschap van doen heeft, verschillen in aard, omvang en intensiteit. Globaal zijn er twee type crises te onderscheiden, de meer flitsende crises en de meer sluipende crises. In principe is de werkwijze bij beiden gelijk, maar omdat deze twee type crises zo verschillend zijn, pakt die werkwijze in de praktijk anders uit. In onderstaande tabel zijn de meest kenmerkende verschillen weergegeven.

**Tabel met twee type crises**

Kenmerk	Flitsende crises	Sluipende crises
Duur	Kort, uren tot dagen	Lang, weken tot maanden
Intensiteit	Continu actief	Periodiek actief
Urgentie	Hoog van begin tot einde	Hoog bij start, laag daarna
Oorzaak	Weg te met maatregelen	Niet snel wegneembaar
Gevolgen	Beperken met maatregelen	Beheersbaar gemaakt
Accent bestrijding	Op wegnemen oorzaak	Op monitoren situatie
Opschalen	Acuut na melding	Kantelpunt in lopende ontwikkeling
Afschalen	Duidelijk zodra oorzaak weg is	Onduidelijk omdat oorzaak blijft
Nafase	Niet of beperkt	Langdurig tot oorzaak weg is
Evaluatie	Accent op stoom afblazen	Accent op verloop crisis

Concrete aanwijzingen voor het werken van de teams staan in de *Procedure Informatiemanagement en de Procedure Leiding en coördinatie*.

### 3.8 Crisiscommunicatie

De crisiscommunicatie is bepalend voor de beeldvorming over het optreden van het waterschap bij het publiek en in de media. Met deze communicatie informeert het waterschap:

- Extern de direct getroffen en;
- Extern het publiek;
- Extern de media;
- Intern de niet betrokken bestuursleden;
- Intern de niet betrokken medewerkers.

Voor het uitvoeren van de crisiscommunicatie werken communicatieadviseurs en redacteurs samen in het Actiecentrum Crisis Communicatie (ACC). De crisiscommunicatie bestaat uit een cyclisch proces dat start bij de omgevingsanalyse om tot een beeld van het optreden bij publiek en media te komen. Op basis van dat beeld en de feitelijke situatie, volgt een strategisch communicatieadvies in de vorm van een kernboodschap met de duiding en een eventuele handelingsperspectief. Het hoofd van het hoogst opgeschaalde team stelt die kernboodschap vast. Daarna volgt het bekendmaken van die boodschap via de volgende drie wegen:

- Publieksvoorlichting om direct getroffen inwoners en het overige het publiek te informeren;
- Perswoordvoering om de media te informeren;
- Interne communicatie om de niet betrokken bestuursleden en medewerkers te informeren.

Zodra de boodschap is uitgedragen, volgt weer een omgevingsanalyse om het effect van de boodschap te bepalen en start het proces opnieuw.

De communicatieadviseurs hebben mandaat om vanaf het begin van een crisis over de feiten te communiceren. De communicatieadviseurs bepalen, zo nodig na overleg met het hoofd van het hoogst opgeschaalde team, de in te zetten communicatiemiddelen. Bij veel publieksvragen vormt het Telefoonteam (TT) een onderdeel van de publieksvoorlichting.

Concrete aanwijzingen voor het uitvoeren van de crisiscommunicatie staan in het *Crisiscommunicatieplan en het Uitvoeringsplan Crisiscommunicatie*.

### 3.9 *Bijzonder bevoegdheden*

Bij het bestrijden van crisis kan het noodzakelijk zijn om maatregelen te nemen die in strijd zijn met de geldende wet- en regelgeving. Om besluiten daartoe mogelijk te maken, beschikt het waterschap over de volgende bijzondere bevoegdheden:

- Artikel 5.30 van de *Waterwet* geeft het Dagelijks Bestuur van het waterschap de bevoegdheid om bij onmiddellijk en ernstig gevaar voor een waterstaatswerk de nodige maatregelen te treffen. Als de tijd ontbreekt om het Dagelijks Bestuur bijeen te roepen, oefent de dijkgraaf deze bevoegdheid uit. De maatregelen mogen niet in strijd zijn met de Grondwet of internationaalrechtelijke verplichtingen. Het waterschap meldt het gebruik van deze bevoegdheid direct bij Gedeputeerde Staten. Het waterschap vergoedt de schade die hierdoor ontstaat. Het waterschap is verplicht om het optreden te evalueren;
- Artikel 3.8 van de *Keur van Waterschap Rivierenland 2014* geeft het Dagelijks Bestuur de mogelijkheid om tijdelijk af te wijken van de normaal geldende regels uit de keur, indien dit noodzakelijk is voor een adequate bestrijding van een crisis;
- Artikel 3.5 van de *Regeling Budgetbeheer van Waterschap Rivierenland* geeft de dijkgraaf de bevoegdheid om de noodzakelijke financiële verplichtingen aan te gaan voor het bestrijden van crisis. In spoedeisende situaties kunnen de WOL, het hoofd ACW of het hoofd Veld deze bevoegdheid uitoefenen binnen hun financieel mandaat. Zij melden dit zo spoedig mogelijk aan de dijkgraaf.
- Artikel 2.1.1.1 van het *Personeelshandboek deel 1 Arbeidsvoorwaarden 2019* regelt, dat bij indiensttreding medewerkers een 'algemene aanwijzing' voor de crisisorganisatie krijgen. Dit is onderdeel van de arbeidsovereenkomst en dit betekent dat de medewerker bij een crisis kan worden ingezet.

Enkele netwerkpartners van het waterschap beschikken over bijzondere bevoegdheden om in crisissituaties bevelen en opdrachten aan het waterschap te geven. Het waterschap dient die bevelen en opdrachten uit te voeren. Het betreft de volgende bevoegdheden:

- Artikel 5 van de *Wet Veiligheidsregio's* bepaalt, dat de burgemeester het opperbevel heeft bij een ramp. Artikel 39 van de *Wet Veiligheidsregio's* bepaalt dat bij rampen van meer dan plaatselijke betekenis, het opperbevel overgaat naar de voorzitter van de veiligheidsregio. Als het waterschap aan de bestrijding deelneemt, staat het onder bevel van de burgemeester of de voorzitter van de veiligheidsregio;
- Artikel 5.31 van de *Waterwet* geven Gedeputeerde Staten en de minister van Infrastructuur en Waterstaat de bevoegdheid om aan het bestuur van het waterschap een opdracht te geven indien het waterschap ten onrechte niet of niet voldoende optreedt bij gevaar.

De teksten van de genoemde wet- en regelgeving met een toelichting is opgenomen in het *Supplement Juridische zaken*.

## 4 Netwerk

### 4.1 Algemene en functionele keten

Bij het bestrijden van crisis is het informeren van, afstemming en samenwerking met netwerkpartners onontbeerlijk. Dit gebeurt op operationeel, tactisch en strategisch niveau.

De netwerkpartners omvatten overheden, instanties en ondernemingen die bij de bestrijding betrokken zijn. Instanties en ondernemingen voeren in opdracht van Waterschap Rivierenland activiteiten uit bij het bestrijden van crisis. Andere overheden hebben bij crisis eigen taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Daarom is een zorgvuldige afstemming en samenwerking met die andere overheden noodzakelijk voor een adequate crisisbestrijding.

Het waterschap heeft in relatie tot andere overheden met de volgende ketens van doen:

- De algemene keten. Deze omvat het ministerie van Justitie & Veiligheid, de provincies, de veiligheidsregio's en de gemeenten. In het beheergebied van Waterschap Rivierenland zijn vier provincies, vijf veiligheidsregio's en 25 gemeenten aanwezig. Voor het waterschap zijn de veiligheidsregio's de belangrijkste partner in deze keten. Overheden binnen de algemene keten zijn verantwoordelijk voor openbare orde en veiligheid. Afstemming en samenwerking ermee is noodzakelijk zodra een crisis gevolgen heeft voor de openbare orde en veiligheid;
- De functionele keten waterbeheer. Deze bestaat uit het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, regionale diensten van Rijkswaterstaat en de waterschappen. Waterschap Rivierenland heeft van doen met acht aangrenzende waterschappen, vier regionale diensten en een centraal crisisteam van Rijkswaterstaat, enkele Duitse waterbeheerders en drie landelijke coördinatiecommissies. Met deze waterbeheerders volstaat in de meeste gevallen het informeren over een crisis. Indien de waterstaatswerken van verschillende waterbeheerders met elkaar verbonden zijn, is afstemming en samenwerking bij crisisbestrijding noodzakelijk.

Een overzicht van de netwerkpartners met de contactgegevens staat in het *Netwerkoverzicht*.

### 4.2 De relatie met de GRIP-fasering

De veiligheidsregio's hanteren voor hun opschaling en fasering de Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdings Procedure (GRIP). Die is ook gebaseerd op de coördinatiebehoefte en kent vijf fasen. De coördinatiefasen van de waterbeheerders sluiten naadloos aan op GRIP 1 tot en met GRIP 4, maar de beide faseringen zijn niet een op een aan elkaar gekoppeld. Het kan dus gebeuren, dat bij een en dezelfde crisis het waterschap in een andere fase zit dan de veiligheidsregio omdat de coördinatiebehoefte verschillen.

**Tabel relatie GRIP en coördinatiefasen**

GRIP of coördinatiefase	Actieve teams en rollen bij waterschap	Actieve teams bij veiligheidsregio	Algemene omschrijving
normale bedrijfsvoering	Veldteam	Veldeenheden en motorkapoverleg	Afhandelen van incidenten binnen de dagelijkse routine
1	Veldteam ACW met liaison CoPI	Veldeenheden CoPI	Crisis met een brongebied

GRIP of coördinatiefase	Actieve teams en rollen bij waterschap	Actieve teams bij veiligheidsregio	Algemene omschrijving
2	Veldteam ACW met liaison CoPI WOT met liaison ROT	Veldeenheden CoPI ROT	Crisis met een bron- en een effectgebied
3	Veldteam ACW met liaison CoPI WOT met liaison ROT WBT met liaison GBT	Veldeenheden CoPI ROT GBT	Crisis in één gemeente
4	Veldteam ACW met liaisons CoPI WOT met liaisons ROT WBT met liaisons RBT	Veldeenheden CoPI ROT RBT	Crisis in meerdere gemeenten
5	Veldteam ACW met liaisons CoPI WOT met liaisons ROT WBT met liaisons RBT	Veldeenheden CoPI ROT en I-ROT RBT en I-RBT	Crisis in meerdere veiligheidsregio's

GRIP 5 is voor regiogrens overschrijdende crises. Dan komt er een interregionaal ROT en interregionaal RBT bij. Bij GRIP 5 blijft de werkwijze van het waterschap gelijk aan die in GRIP 4.

### 4.3 De liaisons in de veiligheidsregio's

De afstemming en samenwerking met veiligheidsregio's en gemeenten is vooraf afgesproken en vastgelegd. Dat betreft de volgende zaken:

- Op operationeel niveau werkt de veiligheidsregio met een motorkapoverleg of Commando Plaats Incident (CoPI). Een handhaver vertegenwoordigt het waterschap op dit niveau als liaison CoPI;
- Op tactisch niveau werkt de veiligheidsregio met een Regionaal Operationeel Team (ROT). Een lid van de directie, een afdelingshoofd of een programmamanager vervult in het ROT de rol van ambtelijk liaison namens het waterschap;
- Op strategisch niveau werkt de gemeente met een Gemeentelijk Beleidsteam (GBT) en de veiligheidsregio met een Regionaal Beleidsteam (RBT). Een lid van het dagelijks bestuur van Waterschap Rivierenland treedt op als bestuurlijk liaison in een GBT of RBT;
- Indien meerdere waterbeheerders betrokken zijn, stemmen de liaisons hun inbreng in het CoPI, ROT, GBT of RBT van tevoren af met de andere waterbeheerders;
- Waar nodig gaat een communicatieadviseur als liaison naar het Regionaal Actiecentrum Crisis Communicatie voor onderlinge afstemming over de publieksvoorlichting en perswoordvoering.

Verder geldt voor de inzet van liaisons het volgende:

- De voorzitter van het WBT informeert de bestuurlijk liaisons, de WOL informeert de ambtelijk liaison. De liaison CoPI krijgt informatie van het hoofd Veld;
- De liaisons zijn bevoegd om namens Waterschap Rivierenland besluiten te nemen op het betreffende niveau en binnen hun beslissingsbevoegdheden;
- Een informatiecoördinator Netwerk ondersteunt de ambtelijk en bestuurlijk liaisons en verzorgt de informatie-uitwisseling tussen de veiligheidsregio en het waterschap. Daarbij hanteert de informatiecoördinator Netwerk de werkwijze en voorzieningen van de veiligheidsregio en het crisismanagement systeem voor het verwerken van informatie;

- De informatiecoördinator Netwerk is gemandateerd om, bij afwezigheid en onbereikbaarheid van de liaison, namens het waterschap besluiten te nemen in een ROT, GBT of RBT. De informatiecoördinator Netwerk informeert de liaison daarover zo spoedig mogelijk;
- Bestuurlijk en ambtelijk liaisons kunnen tijdelijk of permanent zitting nemen in een ROT, GBT of RBT. Bij acute crisis is een permanente vertegenwoordiging noodzakelijk, bij andere dreigingen volstaat een tijdelijke vertegenwoordiging. De liaison CoPI en de informatiecoördinator Netwerk zijn permanent aanwezig bij de veiligheidsregio.

#### **4.4 Informeren, waarschuwen en alarmeren**

Het afstemmen met veiligheidsregio's en gemeenten gebeurt op de volgende drie manieren:

1. Informeren, bij crisis waarbij openbare orde en veiligheid niet in het geding zijn, dit geschiedt schriftelijk via het waterbeeld uit het crisismanagement systeem;
2. Waarschuwen, bij crisis met gevolgen voor openbare orde en veiligheid, dit geschiedt mondeling via een telefoongesprek van de WOL met de Regionaal Operationeel Leider van de veiligheidsregio en daarna schriftelijk via het waterbeeld uit het crisismanagement systeem;
3. Alarmeren, bij een ernstige dreigingen voor openbare orde en veiligheid, dit geschiedt mondeling via een telefoongesprek van de dijkgraaf met de burgemeester of voorzitter van de veiligheidsregio, een telefoongesprek van de WOL met de Regionaal Operationeel Leider van de veiligheidsregio en daarna schriftelijk via het waterbeeld uit het crisismanagement systeem.

## 5 Borging

### 5.1 Het zorgsysteem

Het zorgsysteem voor crisisbeheersing hanteert de volgende visie:

- Waterschap Rivierenland is een slagvaardige crisisorganisatie die crisissituaties adequaat bestrijdt en als professioneel crisispartner samenwerkt met netwerkpartners;
- Het waterschap gaat crises adequaat bestrijden met gedreven medewerkers die schade voor bewoners zoveel mogelijk beperken;
- Het waterschap wil een erkend crisispartner zijn door volledige betrokkenheid bij water gerelateerde crises, blijkend uit tijdige en juiste alarmering door veiligheidsregio's, juiste bevraging aan het waterschap door de veiligheidsregio's en meegewogen waterbelangen in de crisisbesluitvorming van veiligheidsregio's;
- Het waterschap werkt regionaal en landelijk samen met andere waterschappen om gezamenlijke beleidsambities te realiseren en om aangesloten te blijven op relevante ontwikkelingen op het gebied van crisisbeheersing.

Deze visie is vertaald in de volgende doelen:

- De planvorming is volledig en actueel;
- De crisisorganisatie is ingericht;
- De leden van de crisisorganisatie zijn opgeleid, getraind en geoefend;
- Crises en oefeningen zijn geëvalueerd;
- De crisisbeheersing is afgestemd met crisispartners;
- Voor crisisbeheersing is samengewerkt binnen de sector.

De visie en doelstellingen zijn vastgelegd in het *Meerjarenplanning crisisbeheersing 2019-2024*.

Om de doelen te realiseren, voert het waterschap de volgende vijf maatregelen uit:

1. Het vastleggen van de manier van werken in documenten;
2. Het inrichten en onderhouden van de crisisorganisatie met werving en selectie van nieuwe leden;
3. Het opleiden, trainen en oefenen van de leden van de crisisorganisatie;
4. Het afstemmen en samenwerking met de netwerkpartners;
5. Het verankeren van de crisisbeheersing in de organisatie.

De maatregelen komen jaarlijks uitgewerkt als activiteiten in de *Jaarplanning voor crisisbeheersing* te staan.

Ad 1. De documenten zijn er op vier niveaus;

- Beleidsmatige plannen met uitgangspunten en hoofdlijnen, zoals dit crisisplan;
- Uitvoerende plannen met aanpak en organisatie voor specifieke crisis, zoals crisisbestrijdingsplannen;
- Werkdocumenten (procedures, instructies) met aanwijzingen over de manier van werken;
- Gegevens over crisisbestrijding, zoals bereikbaarheidsgegevens.

Het beheer van de documenten is beschreven in de *Procedure Beheren documenten crisisbestrijding*.

Ad 2. De opleidingen en trainingen voor het bijbrengen van kennis en vaardigheden omvatten:

- Algemene opleidingen over crisisbeheersing;

- Specifieke opleidingen en trainingen over bepaalde aspecten van de crisisbeheersing;
- Bijeenkomsten voor bepaalde rollen om kennis en ervaringen te delen.

Voor het opdoen van ervaringen in een gesimuleerde omgeving zijn er de volgende oefeningen:

- Veldoefeningen voor de teams in het veld;
- Teamoefeningen voor de teams op kantoor;
- Combinatieoefeningen voor veld en kantoor gericht op de interactie;
- Multidisciplinaire oefeningen waarbij WSRL de samenwerking met netwerkpartners beoefent;
- Systeemoefeningen waarbij veld, kantoor en netwerkpartners samen oefenen.

Voor de opleidingen, trainingen en oefeningen geldt dat de leden van de crisisorganisatie jaarlijks aan minimaal twee activiteiten deelnemen om hun kennis en vaardigheden te ontwikkelen of op peil te houden. Het optreden in een crisis geldt daarbij als deelname aan een oefening.

Ad 3. De belangrijkste netwerkpartners zijn de vijf veiligheidsregio. Bij twee veiligheidsregio's is Waterschap Rivierenland zelf deelnemer aan overleg op bestuurlijk, directie en uitvoerend niveau. Bij drie veiligheidsregio's wordt Waterschap Rivierenland vertegenwoordigd door een ander waterschap. De samenwerking met de veiligheidsregio's omvat:

- Multidisciplinaire planvorming;
- Multidisciplinaire opleidingen en oefeningen;
- Multidisciplinaire evaluaties van oefeningen en crisis.

Waterschap Rivierenland werkt samen met de volgende andere waterbeheerders bij crisisbeheersing:

- Zes andere waterschappen in het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden Nederland, door het ontwikkelen en uitvoeren van gezamenlijk beleid voor crisisbeheersing, het organiseren van opleidingen, trainingen en oefeningen en het afstemmen van de crisisorganisatie en werkwijze;
- De sector waterschappen door deelname aan het landelijke activiteiten voor crisisbeheersing van de Unie van Waterschappen;
- Meerdere diensten van Rijkswaterstaat op incidentele of projectmatige basis.

Ad 4. De crisisbeheersing is verankerd in de organisatie met twee overlegvormen. Die zijn in onderstaande tabel beschreven.

### Verankering

	Deelnemers	Taken
Stuurgroep Crisisbeheersing	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Eerste operationeel leider</li> <li>• Enkele hoofden ACW</li> <li>• Afdelingshoofd A-STB</li> <li>• Senior communicatieadviseur</li> <li>• Senior adviseur crisisbeheersing</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bespreekt meerjarenplanning crisisbeheersing</li> <li>• Bespreekt beleidsmatige zaken</li> <li>• Functioneren wacht dienst</li> <li>• Bewaakt verbeterpunten</li> <li>• Bespreekt jaarplanning</li> <li>• Bespreekt rapportages</li> </ul>
Werkgroep Crisisbeheersing	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teamleider T-ORG (voorzitter)</li> <li>• Medewerkers betrokken afdelingen</li> <li>• Adviseurs crisisbeheersing</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Actueel houden plannen</li> <li>• Organiseren oefeningen</li> <li>• Nieuwe ontwikkelingen volgen</li> <li>• Jaarplanning invullen</li> <li>• Rapportages invullen</li> </ul>

De (senior)adviseurs crisisbeheersing coördineren de activiteiten voor crisisbeheersing. Deze adviseurs zijn hiërarchisch geplaatst in de afdeling Strategie en Beleid. De bestuurlijke verankering, besluitvorming en budgetbewaking loopt via de normale lijn van team Organisatiebeleid, afdeling Strategie en Beleid, Directieraad en Dagelijks Bestuur.

## 5.2 Borging

Om de beheersing en verbetering van crisisbeheersing en -bestrijding te borgen, gebruikt het waterschap onderstaande twee Plan-Do-Check-Act cirkels. Dit is vastgelegd in de procesbeschrijving *Beheren crisiszorgsysteem*.

### Crisisbeheersing

Plan →	Do ↓
<ul style="list-style-type: none"> <li>Het vastleggen van voorgenomen activiteiten op het gebied van de plannen, het opleiden, trainen en oefenen en de samenwerking met netwerkpartners in de jaarplanning, gebaseerd op de visie op crisisbeheersing, het meerjarenplanning, de rapportages en nieuwe ontwikkelingen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>De uitvoering van de activiteiten door de leden van de werkgroep CZS, zoals het opstellen en actualiseren van plannen, het organiseren van opleidingen, trainingen en oefeningen, het afstemmen met netwerkpartners</li> </ul>
↑ Act	← Check
<ul style="list-style-type: none"> <li>De activiteiten bijsturen op basis van knelpunten die de Stuurgroep of de Werkgroep Crisisbeheersing signaleren</li> <li>Nieuwe ontwikkelingen en aanbevelingen uit de rapportages vertalen in activiteiten voor de nieuwe jaarplanning</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>De voortgang en bereikte resultaten bewaken in bijeenkomsten van de Stuurgroep en Werkgroep Crisisbeheersing</li> <li>Het opstellen van rapportages met een toetsing van de uitgevoerde jaarplanning en aanbevelingen voor geconstateerde knelpunten</li> </ul>

### Crisisbestrijding

Plan →	Do ↓
<ul style="list-style-type: none"> <li>Het vastleggen van de manier van werken van de crisisorganisatie in het crisisplan, de crisisbestrijdingsplannen en de werkdocumenten</li> <li>Het opleiden en trainen om de leden van de crisisorganisatie de benodigde kennis en vaardigheden bij te brengen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Het bestrijden van crises en het houden van oefeningen waarbij de crisisorganisatie uitvoering geeft de manier van werken die in de plannen is beschreven</li> </ul>
↑ Act	← Check
<ul style="list-style-type: none"> <li>Het bijstellen van het crisisplan, crisisbestrijdingsplannen of werkdocumenten op basis van de groslijst</li> <li>Het opzetten van aanvullende opleidingen en trainingen voor leden van de crisisorganisatie op basis van de groslijst</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Het evalueren van crises en van oefeningen door adviseurs crisisbeheersing om na te gaan of het optreden van de crisisorganisatie de gewenste resultaten oplevert en om verbeterpunten aan te geven</li> <li>Het bewaken van de verbeterpunten, die op een groslijst komen, door de Stuurgroep Crisisbeheersing</li> </ul>



## 6 Gerelateerde documenten

In dit crisisplan is naar de volgende documenten verwezen:

- *Crisisbestrijdingsplan Hoogwater.*
- *Crisisbestrijdingsplan Wateroverlast en regionale keringen.*
- *Crisisbestrijdingsplan Watertekort.*
- *Crisisbestrijdingsplan Waterkwaliteit.*
- *Crisisbestrijdingsplan Zuiveringstechnische werken.*
- *Crisisbestrijdingsplan Niet-watergerelateerd.*
- *Crisiscommunicatieplan.*
- *Uitvoeringsplan Crisiscommunicatie.*
- *Plan voor de Nafase.*
- *Procedure Melding en alarmering.*
- *Procedure Op- en afschaling.*
- *Procedure Informatiemanagement.*
- *Procedure Leiding en coördinatie.*
- *Telefoonkaart.*
- *Netwerkoverzicht*
- *Supplement Juridische zaken.*
- *Procesbeschrijving Beheren crisiszorgsysteem.*
- *Meerjarenplanning crisisbeheersing 2019-2024.*
- *Jaarplanning voor crisisbeheersing.*
- *Procedure Beheren documenten crisisbestrijding.*